

SLIMME INITIATIEVEN TOETS EEN VOORSTEL

Versie 15 augustus 2022

Dit voorstel is door de Werkgroep Slimme initiatieven toets (SIT) uitgewerkt in het kader van de City Deal 'Een slimme stad zo doe je dat'. Het doel van dit voorstel is anderen te inspireren en ervoor te zorgen dat dit door een startup, onderzoekers of onderwijsinstelling uitgewerkt gaat worden tot een werkend prototype.

In dit voorstel zijn enkele ontwikkelingsrichtingen conceptueel uitgewerkt.

“Het zou mooi zijn wanneer je, bij welke initiatief in de buitenruimte, ‘als vanzelf’ allerlei informatie krijgt aangereikt. Dat hoeft je dan niet zelf te verzinnen zoals nu bij een GIS-viewer, Google of een ander online platform met heel veel datasets waarbij je de voor jou relevante data zelf moet aanvinken, downloaden of wat dan ook.”

Er is meer en meer data beschikbaar, maar benutten we data en technologie zodanig dat die ook echt helpt en ondersteund, zonder dat je alle vakkennis in huis hebt? Bij de Slimme Initiatieven Toets (SIT) komt ongevraagd voor jouw vraag en specifieke tijd of context, de relevante data vanzelf naar voren. Zonder dat je deze relevantie of zelfs het bestaan van deze data vooraf kende. Alle benodigde informatie - zoals het realiteitsgehalte van je plan en aanwijzingen welke partijen betrokken zijn - worden actief in een informatiesysteem op het moment dat je een plek/locatie confronteert met je plan. De SIT laat zien hoe je data en technologie kan inzetten om initiatiefnemers (bewoners en bedrijven) optimaal gebruik te laten maken van de mogelijkheden die de Omgevingswet gaat bieden.

Om onze gedachten en ideeën verder vorm te geven hebben we de SIT uitgewerkt. Vooral om te ontdekken wat dat zou kunnen zijn. Hiermee stelden we anderen in de gelegenheid om mee te helpen en gezamenlijk onze ideeën uit te werken naar iets concreets.

We hanteerde volgende vijf ontwerpprincipes:

- Consument én producent tegelijk, we zijn beide
- Bewust tellen, welke informatie is relevant
- 4Dimensionaal, plaats en tijd
- Zoeken én ontdekken
- Initiatiefnemers maken Nederland

Drie mogelijke invullingen zijn ter illustratie op conceptueel niveau uitgewerkt:

- SIT.Shop
- SIT Second Layer
- Sta in je plan. Zie dat het kan!

Leeswijzer

Dit voorstel verkend hoe we data en technologie kunnen inzetten om initiatiefnemers (bewoners en bedrijven) optimaal gebruik te laten maken van de mogelijkheden die er zijn voor initiatieven in de fysieke ruimte/leefomgeving. Allereerst zal de City Deal kort toegelicht worden, gevolgd door het proces tot nu toe. Vervolgens worden de ontwerpprincipes toegelicht en wordt het concept van frames uitgelegd en toegepast op de SIT. De resultaten dienen als handvaten voor onderzoekers, ontwerpers en ontwikkelaars om een bijdrage te leveren aan de doorontwikkeling van dit idee.

City Deal “Een slimme stad, zo doe je dat”

Deze City Deal is onderdeel van de Agenda Stad van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Het doel en werkwijze zijn als volgt omschreven:

Wat willen we bereiken?

Als we willen dat onze steden leefbaar blijven, moeten we gebruik maken van de nieuwste technieken. Maar we willen wel dat dat op een democratische manier gebeurt. We moeten het zo organiseren dat we gebruik maken van de kansen die nieuwe technologie biedt, maar er geen last van krijgen. Dat regelen we in deze City Deal.

Wat doen we?

In deze City Deal willen we ten minste twaalf processen te veranderen waarmee regio's, steden en dorpen worden ontworpen, ingericht, beheerd en bestuurd, zodat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kansen die digitalisering en technologisering bieden. De deelnemers aan de City Deal spannen zich gedurende de looptijd van de City Deal in om deze twaalf processen te veranderen, deze processen te borgen, te implementeren en opschaling te bereiken. Dit gebeurt vanuit de bestaande praktijk, waardoor de ontwikkelde oplossingen vraag gestuurd en niet aanbod gestuurd zijn. Lees meer op:

<https://agendastad.nl/citydeal/een-slimme-stad-zo-doe-je-dat/>

Wie doen er mee?

Op initiatief van
Agenda Stad Stedennetwerk
G40

Het proces

Binnen de City Deal zijn verschillende werkgroepen actief die relevante thema's en onderwerpen uitwerken. Deze werkgroep is samengesteld uit mensen van o.a. gemeenten, provincie, Kadaster en BZK die zich hebben verenigd rond dit idee. Het verloop van de leden was door allerlei omstandigheden groot en daardoor continuïteit wel een probleem. Daarom hebben we twee workshops georganiseerd onder leiding van Jurian Strik (www.strik.com). De uitnodiging van de workshops staat in de bijlage.

Bij de workshops waren totaal dertien deelnemers aanwezig uit verschillende organisaties zoals de Provincie Zuid-Holland, gemeentes, VNG en het Kadaster en het Ministerie van BZK.

De workshop volgde vijf ontwerpprincipes en heeft met frames een beeld gegeven van een mogelijke SIT. De ontwerpprincipes en frames worden hieronder toegelicht, gevolgd door de resultaten.

De ontwerpprincipes

De ontwerpprincipes functioneerden als leidraad in de workshop en resultaten. De vragen in de ontwerpprincipes zijn gebruikt om kritisch te blijven kijken naar de mogelijkheden van de SIT. De gebruikte principes zijn hieronder toegelicht.

Ontwerpprincipes

- *Consument én producent tegelijk, we zijn beide*
- *Bewust tellen welke informatie is relevant*
- *Dimensionaal, plaats en tijd*
- *Zoeken én ontdekken*
- *Initiatiefnemers maken NL*

Ontwerpframes

- *De SIT als workshop*
- *De SIT als second layer applicatie*
- *De SIT als multimedia beleving*
- *De SIT als hardware*

Uitwerkingen

- *SIT Shop*
- *SIT Second Layer*
- *Sta in je plan.*
Zie dat het kan!

+ Consument én producent

Initiatiefnemers vragen niet alleen om informatie. Ze hebben zelf ook wat bij te dragen. Daarom zijn initiatiefnemers wat ons betreft consument en producent voor een SIT. Dat onderscheid vervaagt namelijk steeds verder. Web 1.0 was een plek om te lezen wat experts publiceren. Web 2.0 nodigt gebruikers uit om ook zelf informatie toe te delen. Dat kunnen we doortrekken naar informatie over de stad. De meetinstrumenten van burgers zijn vaak van slechtere kwaliteit dan die van professionals, maar ze zijn wel met meer. Hoe kunnen we dat slim gebruiken?

+ Bewust tellen

In de jaren zestig werd in Kopenhagen, net als in de rest van de wereld, het aantal auto's op stadspaleinen geteld. Hoe meer auto's op een plein passen hoe beter. De architect en planoloog Jan Gehl is begonnen het aantal burgers op paleinen te tellen. Hierdoor groeide het idee en het verlangen om meer ruimte te maken voor burgers t.o.v. auto's. Dat was de kiem voor de huidige norm van wat een gezonde stad is. Dit biedt perspectief voor een SIT. Wat is belangrijk genoeg om te tellen en dus ook te vertellen? En hoe helpt dat initiatieven om bij te dragen aan een gezonde, leefbare, en democratische stad?

+ 4Dimensionaal

Tijd is een belangrijke, vaak onderbelichte dimensie in de weergave van informatie over Nederlandse gemeentes. Er wordt vooral veel gebruik gemaakt van kwartaal- of jaarcijfers. We zijn gewend te denken in tijdvakken die in het verleden liggen. Realtime staat nog in de kinderschoenen. En voorspellen al helemaal. Hoe kan dit initiatiefnemers helpen?

+ Zoeken én ontdekken

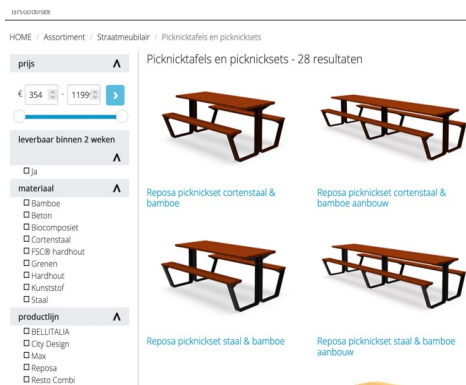
Het ontwerp dient op verschillende manieren gebruikt te kunnen worden: om te vinden wat initiatiefnemers zoeken, dat ligt voor de hand. Maar ook om te ontdekken waarvan initiatiefnemers nog niet wisten dat ze het zochten. Dat vraagt om een heel ander soort gebruikservaring. Misschien ben je als burger geïnteresseerd in de mogelijkheden om een aanbouw te plaatsen, maar raak je gaandeweg geïnteresseerd in de luchtkwaliteit van je gemeente? Of andersom? Hoe kan dit ontwerpprincipe gebruikt worden in de te ontwerpen SIT?

+ Initiatiefnemers maken NL

Of het nu gaat om een erker of een nieuw festival in de publieke ruimte - initiatiefnemers geven Nederland, letterlijk vorm. Daarom is het belangrijk om initiatiefnemers te helpen om hun ideeën uit te kunnen werken. Een slimme initiatieven-toets faciliteert en inspireert hen hierbij om dat op een goede manier te doen. Maar hoe precies?

De frames

Frames zijn manieren om de verbeelding op te rekken. Ze helpen om een stap opzij te zetten, om te speculeren, en om onverwachte oplossingen voor een vraagstuk te vinden. In ons geval helpen frames om een innovatieve visie te ontwikkelen op de SIT, op het onderliggende concept en op de gebruikservaring hiervan. De onderstaande frames zijn met behulp van de ontwerpprincipes geformuleerd tijdens de workshop en uitgekozen ter verdere uitwerking.

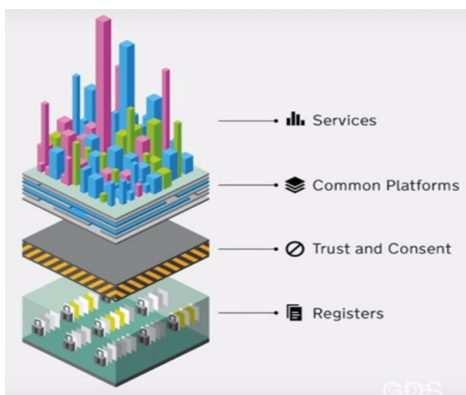
+ De SIT als webshop

Een webshop geeft weer welke 'producten' veel en vaak samen worden gekocht. De SIT als webshop geeft de datalagen gecategoriseerd weer, met aanbevelingen naar aanleiding van een zoekopdracht of eerder bekeken lagen. Het gebruikt de intelligentie van een webshop om een weg te vinden in de complexiteit van data. Kunnen we data met deze methode toegankelijk maken? Is het wenselijk om de zoekgeschiedenis te bewaren? Of moeten de resultaten niet beïnvloed worden door eerder zoekgedrag?

+ De SIT als multimedia beleving

De kracht van een SIT, volgens onze doelstellingen, is om de fysieke ruimte op een andere manier te beleven. Misschien is het goed om dat belevingsaspect dan ook voorop te stellen. Wat als we de SIT ontwikkelen als multimediateleving? Hoe kunnen de zintuigen aangesproken worden door technologie? Welke zintuigen passen het beste bij de SIT? Tot wat voor inzichten kan dat leiden? En tot wat voor soort nieuwe initiatieven?

+ De SIT als second layer applicatie

Een SIT brengt veel verschillende informatiebronnen bijeen. Elk van deze bronnen is geschreven in een andere taal en elke bron wordt beheerd door een andere organisatie. Dat is uiteraard uitdagend, dus voordat we daar mee beginnen: kan het anders? Misschien hoeft de te ontwikkelen SIT niet de primaire bron te zijn, maar kan het bestaan als tweede laag? Kunnen we ons wat dit betreft laten inspireren door blockchain? Hier worden talen zoals Polkadot ontwikkeld om verschillende onderliggende lagen samen te kunnen brengen.

+ De SIT als hardware

Niemand heeft ooit om een iPad gevraagd. Maar toen deze er eenmaal was, paste het naadloos in het alledaagse gebruik van veel consumenten. Hoe kan dat? En kunnen wij dat ook? Wat als de SIT geen software is, maar hardware? Wat als het een ding is? Hoe ziet dat apparaat er dan uit? Hoe kan het gebruikt worden? Hoe loop je er mee door de straat? Wat kan het een initiatiefnemer bieden?

Uitwerkingen

Bovenstaande frames zijn uitgewerkt en weergegeven in een poster die je zou kunnen aantreffen als reclame op een toekomstig congres. De resultaten dienen als handvaten en inspiratie over de mogelijke uitwerking van de SIT.

SIT.Shop

SIT.Shop is een platform voor initiatiefnemers én dataverstrekters. Vanuit publieke waarden maakt de webshop nieuwe verbindingen tussen willen (initiatiefnemers) en weten (dataverstrekters). Initiatiefnemers vinden hier namelijk de informatie die ze nodig hebben, voor uiteenlopende initiatieven. Of dat nu een de aanbouw van een erker of het organiseren van een festival is. Dataverstrekters vinden dankzij SIT.Shop een nieuw, dankbaar en vaak onverwacht publiek voor hun informatie. Het Platform, de initiatiefnemers en de aanbidders werken komen als volgt samen:

Het platform

De website van SIT.Shop heeft een publiek toegankelijke voorkant, waar initiatiefnemers de juiste informatie vinden. En een besloten achterkant, waar informatieverstrekters hun data aanbieden, organiseren en labelen. Het zelf biedt geen informatie aan. Wel ziet het erop toe dat alle aangeboden informatie aan bepaalde standaarden voldoet, zodat de betrouwbaarheid van alle informatie altijd geborgd is.

De initiatiefnemers

De initiatiefnemers typen in de zoekbalk welk initiatief ze van plan zijn. Vervolgens krijgen ze verschillende soorten informatie, op basis van hun eigen initiatief. Deze informatie kunnen ze handmatig filteren. Tegelijkertijd leert een Slimme AI van de initiatiefnemers, waardoor het gaandeweg steeds beter snapt welke informatie bij een bepaald soort initiatief past.

De dataverstrekters

De verstrekters proberen hun informatie zo goed mogelijk aan te bieden. Alle informatie is welkom op SIT.Shop. Maar, hoe beter de informatie aangepast is op de standaarden van het platform, hoe beter de ranking. Zo wordt álle informatie op het platform (en in Nederland) steeds beter op elkaar afgestemd.

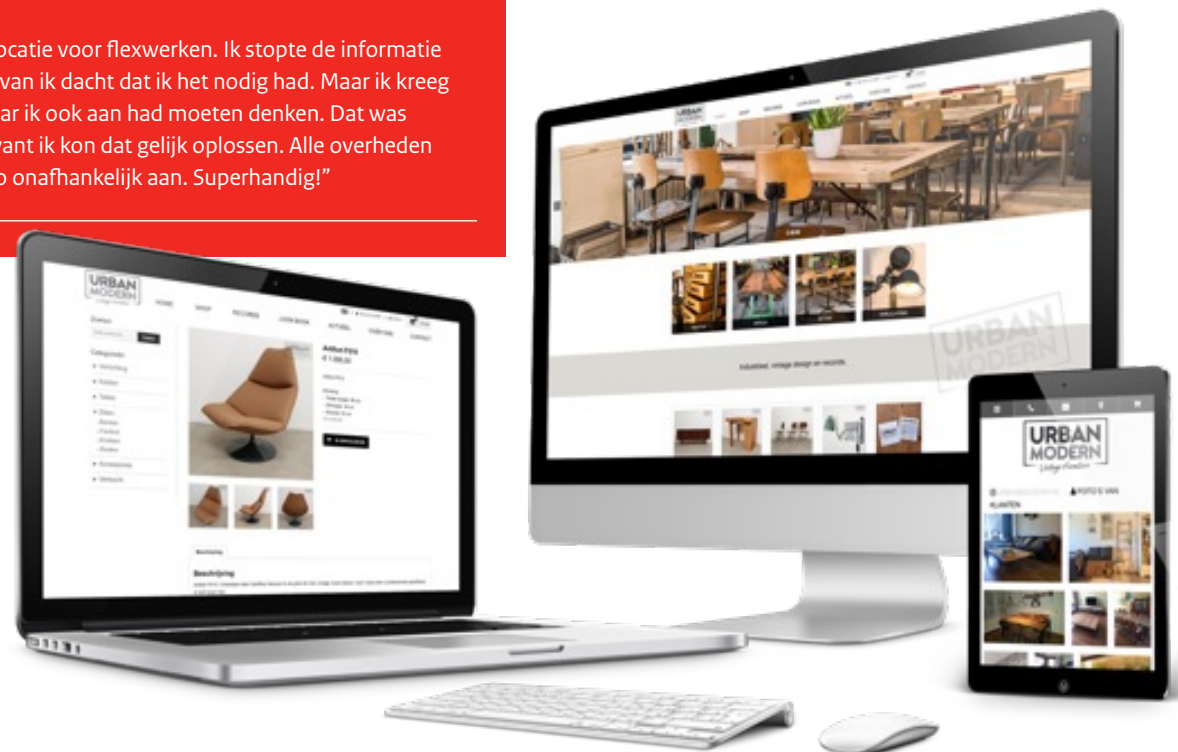
Review(s) van de SIT.Shop

★★★★☆

“Ik ben aan de hand genomen. Ik wist wat ik moest doen. Ik kon filmpjes bekijken, verschillende opties afwegen. Dat bracht de juiste oplossing in beeld. Ze dachten met mij mee vanuit een onafhankelijke positie. Ik kon gebruik maken van ervaring van anderen – zij hadden dit nl toegevoegd. Ik kon mijn plan delen via het platform, dus ik hoefde niet de buurt langs.”

★★★★☆

“Ik zocht een locatie voor flexwerken. Ik stopte de informatie bij elkaar waarvan ik dacht dat ik het nodig had. Maar ik kreeg allerlei info waar ik ook aan had moeten denken. Dat was superhandig want ik kon dat gelijk oplossen. Alle overheden boden hun info onafhankelijk aan. Superhandig!”

SIT Second Layer

SIT Second Layer is een filterlaag voor álle informatie die beschikbaar is over de fysieke leefomgeving. Deze filterlaag beweegt mee met de politieke ambities van een gemeente, provincie of waterschap. In dit voorbeeld gaan we uit van een specifieke usecase in dit geval voor een gemeente.

- De rol van het college is het maken beleid en het schrijven van de SIT second layer.
- De rol van de gemeenteraad is het controleren of dat op een goede manier gebeurt.
- De rol van gemeentebtenaren is om beleid te vertalen naar actie, door de juiste vragen te stellen aan SIT second layer.

SIT Second Layer

Alle data in een gemeente wordt door de SIT Second Layer gefilterd, op basis van politieke wensen, ambities en beleid van een gemeenteraad en B&W. Omdat je overal verschillend beleid hebt, leidt dit in elke gemeente, provincie of bijvoorbeeld waterschap tot andere geautomatiseerde afwegingen. Als medewerker kan je je daarom focussen op het stellen van de juiste vragen.

DATA laag

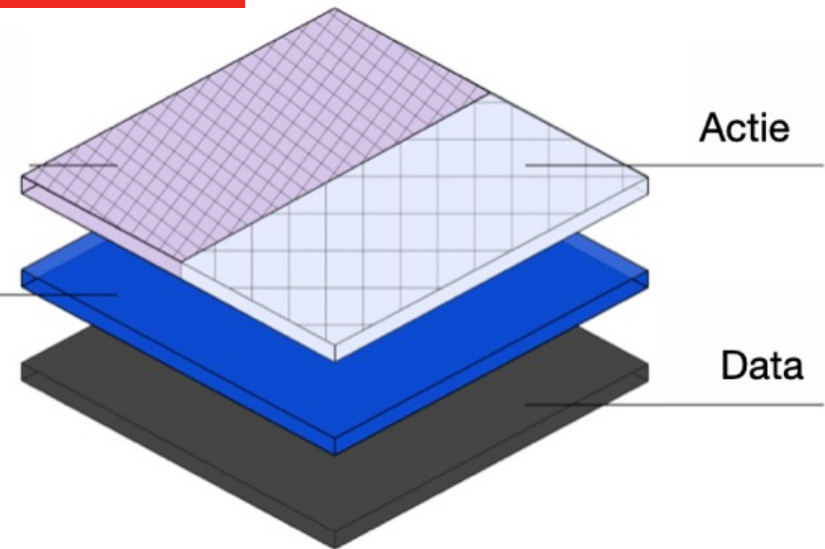
De basis voor SIT Second layer is een onderling gestandaardiseerde datapool. Alle informatie staat op gelijke hoogte. Er zijn namelijk nog geen criteria voor wat goede en juiste informatie zijn op dit niveau. Althans, dat is de ambitie.

Review(s) van de SIT Second layer

★★★★☆ - Gemeentebtenaar Krimpen aan de Amstel

“Ik ben heel blij met SIT second layer. Het maakt mijn werk veel uitdagender en zorgt ervoor dat ik echt kan focussen op het afwegen van complexe vragen. SIT-SL combineert de data in mijn gemeente met het beleid van het lokale bestuur. Daardoor kan ik veel efficiënter werken dan in 2022. Sterker nog, ik kan me niet meer voorstellen hoe ik toen al mijn werk afkreeg. SIT second layer verbindt alle data in onze gemeente, en vertaalt beleid naar uitvoering. Koop die SIT.”

SIT Second Layer ©

Sta in je plan. Zie dat het kan!

Deze SIT heeft de vorm van een multimediacamer, waarbij op alle wanden geprojecteerd wordt. Je ziet de SIT voor je, achter, links en rechts, en onder en boven. Je loopt door de ruimte en je ervaart de informatie. Of het nu over klimaat gaat of over mobiliteit, het is leuk om te doen. Daardoor ga je het toepassen voor ideeën waar je nog niet aan hebt gedacht. En daar komen weer andere ideeën uit voort. Je staat in je plan, en je ziet dat het kan.

Je kunt op de 'locatie' gaan staan waar je initiatief moet plaats vinden. Je kunt daarbij vragen om verschillende scenario's, bijvoorbeeld de kans op wateroverlast of overstromingen. Maar je kan ook terug in de tijd om de geschiedenis van een locatie te ontdekken.

Review(s) van deze SIT

★★★★★ - Joey

"Tijdrijzen is echt gaaf. Je staat in een ruimte. De werkelijkheid is geprojecteerd. Maar als je zegt, ik wil een jaar naar voren of naar achteren, dan kan dat ook."

★★★★★ - Buurteam samen sterk

"Ik was in de SIT met mijn initiatief om een groot buurtfeest te organiseren. Door de forecast over het weer besloten we om het niet in april te doen, maar in Mei. Maar belangrijker nog, we hebben besloten om het bij het ziekenhuis te doen, want die bestaan 75 jaar, en willen een feest vieren. Wat is mooier dan het een gecombineerd feest te laten zijn. Dankjewel SIT."

★★★★★ - Energiecoöperatie ZuidWest

"We hadden een goed idee, maar waren onzeker het ook zou kunnen. SIT heeft ons laten zien dat het ook echt kan."

★★★★☆ - Team ontwerp Gemeente Krimpen aan Capelle

"Dit was de tweede keer dat we er waren. En de SIT was nu ook weer een stuk beter. We komen snel weer terug."

De vraag (conclusie)

Bij de Slimme Initiatieven toets (SIT) komt op basis van je initiatief 'ongevraagd' de relevante data 'vanzelf' naar voren. Met de SIT beleef je de informatie direct en niet alleen 'klassiek op een scherm'. Met de SIT verkennen we hoe de overheid, wetenschap en bedrijfsleven data en technologie kan inzetten om initiatiefnemers (bewoners en bedrijven) optimaal gebruik te laten maken van de (on)mogelijkheden in de fysieke leefomgeving. Met het digitale stelsel omgevingswet gaat een belangrijk deel van de regelgeving over de fysieke leefomgeving digitaal ontsloten worden. Maar er is nog zoveel meer relevante informatie die relevant is voor 'jouw' initiatief.

De resultaten dienen als handvaten voor ontwerpers en ontwikkelaars om een bijdragen te leveren aan de ontsluiting van informatie voor jouw initiatief zodat data en technologie toepasbaar zijn zonder de benodigde vakkennis over regelgeving, geografische informatiesystemen, et cetera.

De drie uitwerkingen die we tijdens de workshops hebben gemaakt bevatten meer overeenkomsten dan verschillen. De [SIT.webshop](#) geeft handvatten voor de informatievraag, wat wil en moet ik weten. Bij de [SIT Second Layer](#) is duidelijker gemaakt wat voor soort informatiemodel er gebruikt kan worden. Bij [SIT Sta in je plan](#) staat de beleving centraal en de wijze waarop je het zou kunnen presenteren. De volgende stap is een synthese van deze uitwerkingen.

BIJLAGE Uitvraag workshop

Waarover gaat het?

We organiseren een actieve workshop voor het ontwikkelen van een eerste 'proof of concept' van een 'Slimme initiatieven toets'. Binnen de City Deal 'Een slimme stad, zo doe je dat' zijn ontwerpprincipes en frames opgezet over hoe volgens ons een slimme initiatieventoets eruit kan zien. Deze willen we gezamenlijk verder uitwerken. Want we hebben jullie ervaring en expertise nodig om te bepalen hoe het uiteindelijk zal worden. Wordt het een hologram waar je door de leefomgeving kunt lopen, of bijvoorbeeld een sociaal platform waarbij data per locatie naar voren komt?

Waarom meedoen?

- Je denkt mee over een tool van de toekomst, waarbij alle informatie op 1 plek beschikbaar, volledig en begrijpelijk is.
- Je leert werken met bepaalde ontwerpmethodes, zoals reframing en speculatief ontwerpen.
- Die methodes kun je inzetten in je werk om anders te leren kijken naar ingewikkelde vraagstukken.
- Je ontmoet een interessant netwerk.

Wat is de SIT (Slimme initiatieventoets)?

Er is al een digitaal middel in de maak, het digitaal stelsel Omgevingswet. Dit stelsel gaat ons informatie leveren over de relevante regelgeving, maar er is veel meer informatie beschikbaar en nodig voor een initiatief. Daarom hebben wij als werkgroep een tool bedacht, de SIT (Slimme initiatieventoets). Deze tool moet rekening houden met historische en toekomstige scenario's in de leefomgeving, kijkt welke informatie belangrijk is voor een initiatief en zorgt zo ervoor dat initiatiefnemers efficiënter, sneller een aanvraag kunnen doen zonder voor verassingen te komen staan.

Voorbeeld: Gemeente Breda liet ons een systeem zien dat je kunt gebruiken wanneer je 'iets wil doen in de buitenruimte'. Je wilt bijvoorbeeld een straat afsluiten voor werkzaamheden, of voor een evenement. Je selecteert vervolgens dit gebied in de digitale kaart en je krijgt meteen te zien dat buslijn 121 hier doorheen rijdt (en je dus met de betreffende vervoersmaatschappij contact moet leggen), terwijl je helemaal niet had bedacht dat in dit geval OV-informatie relevant is voor het beantwoorden van jouw vraag.

Bij de tool die we voor ogen hebben komt ongevraagd voor jouw vraag en deze specifieke tijd of context de relevante data vanzelf naar voren. Zonder dat je deze relevantie of zelfs het bestaan van deze data zelf vooraf kende.